

1. ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (ΣΠΕ) είναι μια δυναμική διαδικασία που στοχεύει στην εκπλήρωση του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης, διαμέσου της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης στο κατά το δυνατόν έγκαιρο στάδιο της διαδικασίας σχεδιασμού πολιτικών, σχεδίων και προγραμμάτων. Με τη λογική ότι, όταν οι αποφάσεις στηρίζονται σε περιβαλλοντικά θεμελιωμένες στρατηγικές, οι ενέργειες που ακολουθούν είναι εξίσου περιβαλλοντικά αποδεκτές, αυξάνεται η βεβαιότητα ότι η ανάπτυξη και η γενικότερη επέμβαση στο περιβάλλον δεν θα είναι επιβλαβής.

Βασικό εργαλείο της διαδικασίας ΣΠΕ αποτελεί η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ). Κατά την κατάρτιση του ΕΠ Ιονίων Νήσων 2014- 2020, η εκπόνηση της ΣΜΠΕ διεξήχθη παράλληλα με τη διαμόρφωση του προγραμματισμού, καθιστώντας εφικτή την ενσωμάτωση των πορισμάτων της μελέτης στις τελικές επιλογές του ΕΠ.

Η παρούσα επομένως, μελέτη αποτελεί τη **Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΠΕΠ) της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων** της προγραμματικής περιόδου **2014 - 2020**.

Σημειώνεται δε ότι, έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία κατάρτισης της ΣΜΠΕ και η διαβούλευση με την αρμόδια Υπηρεσία του ΥΠΕΚΑ (Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος). Η διαδικασία διαβούλευσης με τις αρμόδιες υπηρεσίες και το ενδιαφερόμενο κοινό ξεκινάει ΑΜΕΣΑ.

1.1 Πεδίο Αναφοράς της ΣΜΠΕ

Το ΠΕΠ ΙΝ καλύπτει γεωγραφικά την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων. Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων περιλαμβάνει περιλαμβάνει τα περισσότερα από τα νησιά των Επτανήσων, εκτός από τα νησιά Κύθηρα και Αντικύθηρα, που ανήκουν διοικητικά στην Περιφέρεια Αττικής, και τη νήσο Ελαφόνησο, που ανήκει στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, με τη συνολική της έκταση να ανέρχεται στα 2.307km² και να καλύπτει το 1,8% της συνολικής έκτασης της χώρας. Σύμφωνα με την τελευταία επίσημη απογραφή πληθυσμού (ΕΛΣΤΑΤ, 2011) ο πληθυσμός της Περιφέρειας ανέρχεται σε 224.061 άτομα και αποτελεί περίπου το 2,0% του συνολικού πληθυσμού της χώρας.

Σχήμα 1.1.1: Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

1.2 Φυσιογνωμία της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων

1.2.1 Φυσικά Χαρακτηριστικά

Η **Περιφέρεια Ιονίων Νησιών (ΠΙΝ)** είναι μια νησιωτική περιφέρεια, που βρίσκεται στο θαλάσσιο χώρο της Κεντρικής Μεσογείου και γειτνιάζει προς βορρά με τη νοτιο-δυτική Βαλκανική και προς δυσμάς με το Mezzogiorno της Ιταλίας.

Τα νησιά της ΠΙΝ αποτελούν το Ιόνιο Αρχιπέλαγος και εκτείνονται κατά μήκος των δυτικών παραλίων της Ελλάδας. Η Περιφέρεια έχει συνολική έκταση 2.307 Km², καλύπτει το 1,8% της συνολικής έκτασης της χώρας. Συνολικά, η ΠΙΝ αριθμεί 32 νησιά (μικρά και μεγάλα) εκ των οποίων κατοικούνται μόνο τα 14. Περιλαμβάνει από τα βόρεια προς τα νότια τα νησιά Οθωνοί, Ερείκουσα, Μαθράκι, Κέρκυρα, Παξοί, Αντίπαξοι, Λευκάδα, Μεγανήσι, Κάλαμος, Καστός, Ιθάκη, Κεφαλληνία και Ζάκυνθο.

Η ΠΙΝ διαιρείται στις ακόλουθες **πέντε (5) Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ)**:

- ✓ την **ΠΕ Κέρκυρας**, με έδρα την Κέρκυρα,
- ✓ την **ΠΕ Ζακύνθου**, με έδρα τη Ζάκυνθο,
- ✓ την **ΠΕ Ιθάκης**,
- ✓ την **ΠΕ Κεφαλληνίας**, με έδρα το Αργοστόλι και
- ✓ την **ΠΕ Λευκάδας**, με έδρα την Λευκάδα.

Το **κλίμα της ΠΙΝ** χαρακτηρίζεται από ήπιο χειμώνα, με υψηλές βροχοπτώσεις, υψηλή θερμοκρασία αέρος, μεγάλη ηλιοφάνεια και υψηλά ποσοστά ατμοσφαιρικής υγρασίας. Η μέση θερμοκρασία έτους κυμαίνεται μεταξύ 17-24°C, με όρια τους -2°C και +37°C. Η ατμοσφαιρική υγρασία είναι υψηλή με μέσο ετήσιο ποσοστό 70% και την χειμερινή περίοδο 78%. Η ΠΙΝ εμφανίζει μικρή συμμετοχή στις εκπομπές αερίων του φαινομένου του θερμοκηπίου της χώρας, αφού οι μεγαλύτερες εκπομπές παράγονται στα μεγάλα αστικά κέντρα αυτής.

Η ΠΙΝ ανήκει υδρολογικά στα **Υδατικά Διαμερίσματα** Βόρειας Πελοποννήσου (ΥΔ 02), Δυτικής Στερεάς Ελλάδας (ΥΔ 04) και Ηπείρου (ΥΔ 05) και περιλαμβάνει τη Λεκάνη Απορροής Κέρκυρας – Παξών (GR34), τη Λεκάνη Απορροής Λευκάδας (GR44) και τη Λεκάνη Απορροής Κεφαλονιάς – Ιθάκης – Ζακύνθου (GR45). Στην ΠΙΝ προσδιορίστηκαν συνολικά 5 ποτάμια, 22 παράκτια και 5 μεταβατικά επιφανειακά Υδάτινα Σώματα (ΥΣ), ενώ δεν προσδιορίστηκε κάποιο λιμναίο ΥΣ. Επίσης προσδιορίστηκαν 12 υπόγεια υδάτινα σώματα.

Στην ΠΙΝ για την περίοδο 2009-2012 αξιολογήθηκαν συνολικά 137 **ακτές**, με δειγματοληψίες που έλαβαν χώρα σε 207 σημεία ελέγχου αυτών. Από τους ελέγχους αυτούς, και σύμφωνα με το Μητρώο ταυτοτήτων υδάτων κολύμβησης της Ελλάδας, προέκυψε σε 135 ακτές η ποιότητα των υδάτων τους κατατάσσεται ως «Εξαιρετική» και σε 2 ακτές η ποιότητα των υδάτων τους κατατάσσεται ως «Καλή». Επίσης, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Προγράμματος «**Γαλάζιες Σημαίες**», το έτος 2013 βραβεύτηκαν στην ΠΙΝ συνολικά 59 ακτές και 2 μαρίνες.

Η ΠΙΝ ανήκει **γεωλογικά** σε δυο γεωτεκτονικές ζώνες. Τη ζώνη των Παξών ή Προαπούλια και την Ιόνια ή Αδριατικοϊόνια ζώνη. Τα νησιά Παξοί και Αντιπαξοί, το δυτικό τμήμα της Λευκάδας, το μεγαλύτερο τμήμα της

Κεφαλονιάς και σχεδόν ολόκληρη η Ζάκυνθος είναι περιοχές οι οποίες δομούνται από σχηματισμούς της ζώνης Παξών, ενώ τα υπόλοιπα ηπειρωτικά τμήματα της ΠΙΝ δομούνται από σχηματισμούς της Ιόνιας ζώνης.

Βασικά **γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά** των Ιόνιων Νησιών είναι οι ορεινοί όγκοι με σημαντικό για τα νησιωτικά δεδομένα υψόμετρο, οι λοφοσειρές, οι λιμνοθάλασσες, καθώς και οι παράκτιες κυρίως, πεδινές εκτάσεις. Όλα τα νησιά έχουν πλούσια βλάστηση και το καθένα έχει μια ιδιαίτερη φυσικογεωγραφική ταυτότητα, με την Κεφαλληνία να διαθέτει το πλέον πολύπλοκο γεωμορφολογικό ανάγλυφο. Οι αναλογίες μεταξύ ορεινών, ημιορεινών και πεδινών περιοχών διαμορφώνονται περίπου στο 1/3 της συνολικής έκτασης για κάθε μία κατηγορία, με την Λευκάδα να έχει την πλέον εκτεταμένη ορεινή ζώνη και την Κέρκυρα να υπερτερεί σε πεδινές εκτάσεις.

Ειδικότερα, το ποσοστό των ορεινών εκτάσεων καλύπτει το 28,3% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας, των ημιορεινών το 35,8%, ενώ το 35,9% των εκτάσεων είναι πεδινές. Η Κεφαλληνία και η Ζάκυνθος έχουν εκτεταμένες ζώνες ημιορεινών εκτάσεων, 41,84% και 55,15% αντίστοιχα. Μεγάλο τμήμα ορεινών ζωνών έχει η Λευκάδα 62,25%, ενώ μεγάλα τμήματα πεδινών εκτάσεων διαθέτει η Κέρκυρα, το 68,32% περίπου της έκτασής της. Όλα τα νησιά έχουν πλούσια βλάστηση και το καθένα έχει μια ιδιαίτερη φυσικογεωγραφική ταυτότητα.

1.2.2 Φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

Η ΠΙΝ φιλοξενεί:

- 1 Περιοχή Απόλυτης Προστασίας της Φύσης και 9 Περιοχές Προστασίας της Φύσης που εντάσσονται όλες στο «Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου».
- 4 Προστατευόμενους Φυσικούς Σχηματισμούς και Τοπία: Υποπεριοχές με στοιχεία Φ1, Φ1', Φ2 και Φ3 του «Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου».
- 1 Εθνικό Πάρκο (Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου) και 1 Εθνικός Δρυμός (Εθνικός Δρυμός Αίνου)
- 11 Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) (Οδηγία 92/43/ΕΚ), 4 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) για την ορνιθοπανίδα (Οδηγία 79/409/ΕΟΚ, όπως κωδικοποιήθηκε από την Οδηγία 2009/147/ΕΚ) και 4 περιοχές που είναι ταυτόχρονα και Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και Ζώνες Ειδικής Προστασίας.
- 11 Καταφύγια Άγριας Ζωής (ΚΑΖ).
- 14 Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ).
- 51 περιοχές οι οποίες περιλαμβάνονται στον κατάλογο των «Μικρών Νησιωτικών Υγροτόπων» (ΦΕΚ 229/ΑΑΠ/2012).

Η ΠΙΝ διαθέτει υψηλό δυναμικό σε γεωτόπους και γεωποικιλότητα. Έχουν καταγραφεί συνολικά **29 γεώτοποι**, εκ των οποίων ένας (1) γεώτοπος με παγκόσμιο ενδιαφέρον (σπήλαιο – λίμνη Μελισσάνης) και έξι (6) γεώτοποι εθνικής εμβέλειας. (Σιδάρι, Πόρτο Κατσίκι, Ζωστήρας, σπήλαιο Δρογγοράτη, σπήλαιο Άντρο Νυμφών, καταβόθρες Αργοστολίου).

1.2.3 Χρήσεις γης

Η εδαφική φυσιогνωμία του νησιωτικού συμπλέγματος της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων είναι κυρίως ορεινή και ημιορεινή, με ποσοστό 64,1% του συνόλου. Στο σύνολο της Περιφέρειας, το μεγαλύτερο τμήμα της έκτασης καταλαμβάνεται από καλλιέργειες με ποσοστό 51,59%, εκ των οποίων το 43,4% βρίσκεται στην ΠΕ Κερκύρας, και ακολουθούν οι θαμνώνες με ποσοστό 33,96%. Οι βασικές καλλιέργειες της Περιφέρειας διαχρονικά είναι η ελαιοκαλλιέργεια και η αμπελοκαλλιέργεια.

Οι αρδευόμενες και αρδευθείσες εκμεταλλεύσεις σε επίπεδο χώρας, για το 2009, καλύπτουν το 67,8% του συνολικού αριθμού των εκμεταλλεύσεων που χρησιμοποιούνται για γεωργική χρήση με το αντίστοιχο ποσοστό για την Περιφέρεια να υπολείπεται σημαντικά και να ανέρχεται στο 54,2%. Ενδοπεριφερειακά το μικρότερο ποσοστό εμφανίζει η Ζάκυνθος (41,3%), ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό κάλυψης των εκμεταλλεύσεων εμφανίζεται η Κέρκυρα με 65,1%.

Στην ΠΙΝ έχουν εγκριθεί 13 Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια και 7 ΖΟΕ. Επίσης έχουν κηρυχθεί 87 παραδοσιακοί οικισμοί, από τους οποίους οι 50 βρίσκονται στην ΠΕ Κέρκυρας, οι 35 στην ΠΕ Κεφαλληνίας και οι 2 στην ΠΕ Λευκάδας. Τέλος στις θεσμοθετημένες χρήσεις γης αναφέρεται και η ΒΙΠΕ Αργοστολίου.

1.2.4 Πηγές Ρύπανσης

Η ΠΙΝ δεν αντιμετωπίζει ιδιαίτερο πρόβλημα **βιομηχανικής ρύπανσης**, αφού δεν διαθέτει μεγάλο αριθμό βιομηχανικών μονάδων ιδιαίτερα δε μονάδων υψηλού δυναμικού ρύπανσης.

Η πλειονότητα των βιομηχανικών δραστηριοτήτων στην περιοχή Κεφαλονιάς - Ιθάκης -Ζακύνθου σχετίζεται με την παραγωγή τροφίμων και ιδίως με την ελαιοπαραγωγή. Από τις συνολικά 214 βιομηχανίες που καταγράφηκαν στην περιοχή αυτής, 80 έχουν αξιολογηθεί ως σημαντικές. Οι μισές από αυτές αφορούν στην παραγωγή ελαιόλαδου. Στην περιοχή της Κέρκυρας και των Παξών, υπάρχουν εγκατεστημένες 121 βιομηχανικές δραστηριότητες, εκ των οποίων οι τρεις (3) υπάγονται στην Οδηγία για τα ατυχήματα μεγάλης έκτασης (Οδηγία Seveso), ενώ καμία δεν υπάγεται στην Οδηγία για τον Ολοκληρωμένο Έλεγχο και Πρόληψη της Ρύπανσης (Οδηγία IPPC), ενώ στην περιοχή της Λευκάδας, υπάρχουν εγκατεστημένες 22 βιομηχανικές δραστηριότητες, εκ των οποίων καμία δεν υπάγεται στην Οδηγία για τον Ολοκληρωμένο Έλεγχο και Πρόληψη της Ρύπανσης (Οδηγία IPPC), ούτε στην Οδηγία για τα ατυχήματα μεγάλης έκτασης (Οδηγία Seveso).

Η παραγωγή και η ανεξέλεγκτη διάθεση των **στερεών απορριμμάτων** συνιστούν μια από τις βασικότερες πηγές ρύπανσης στην ΠΙΝ. Σύμφωνα με τη μελέτη του Περιφερειακού Σχεδιασμού Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΠΕΣΔΑ), η παραγωγή Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ) για την ΠΙΝ ανερχόταν κατά το έτος 2006 σε 84.899 τόνους, το οποίο είναι ποσοστό συμμετοχής σ επίπεδο χώρας 1,62%. Τα βιοαποδομήσιμα υλικά στις Ιόνιες νήσους ανέρχονται σε 54,8% των συνολικών παραγόμενων απορριμμάτων, ενώ το 32,5% των συνολικά παραγόμενων ΑΣΑ είναι υλικά συσκευασίας. Στην ΠΙΝ υπάρχουν 4 ΧΥΤΑ (Ζάκυνθος, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Λευκάδα), 1 Σταθμός Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ) στη νήσο Ιθάκη, καθώς και 2 Κέντρα Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ) (Ζάκυνθος, Κέρκυρα).

Όσον αφορά τους **Χώρους Ανεξέλεκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ)**, έως το 2010, στην ΠΙΝ λειτουργούσαν 43 ΧΑΔΑ. Οι 18 ΧΑΔΑ έχουν αποκατασταθεί, 11 παραμένουν σε λειτουργία και 14 είναι σε διαδικασία άμεσης αποκατάστασης (9 υψηλής και μέσης επικινδυνότητας και 5 χαμηλής επικινδυνότητας). Από τους 9 υψηλής και μέσης επικινδυνότητας ΧΑΔΑ προς αποκατάσταση, 5 έχουν ενταχθεί σε χρηματοδοτικά προγράμματα και 4 δεν έχουν χρηματοδοτηθεί, ούτε έχει προταθεί η χρηματοδότηση αποκατάστασης του, ενώ από τους 5 χαμηλής επικινδυνότητας ΧΑΔΑ προς αποκατάσταση, οι 4 έχουν χρηματοδοτηθεί και ο ένας θα αποκατασταθεί από ίδιους πόρους.

Όσον αφορά τη ρύπανση από **αστικά λύματα** αναφέρεται ότι στην περιοχή Κεφαλονιάς - Ιθάκης - Ζακύνθου υπάρχουν 3 οικισμοί Γ προτεραιότητας και 2 οικισμοί Β προτεραιότητας οι οποίοι σήμερα εξυπηρετούνται από ΕΕΛ. Τα κυριότερα αστικά κέντρα που εξυπηρετούνται από τις ΕΕΛ είναι το Ληξούρι, η Σάμη, η Σκάλα και ο Πόρος στην Κεφαλονιά, και η πόλη της Ζακύνθου και το Αργάσι της Ζακύνθου. Στην περιοχή αυτή υπάρχει ο ομώνυμος οικισμός

Γ προτεραιότητας στο νησί της Ιθάκης, όπου δεν υπάρχει κατασκευασμένη ΕΕΛ, αν και αποτελεί οικισμό που εντάσσεται από την Οδηγία 91/271, στις περιοχές όπου απαιτείται η κατασκευή τέτοιας μονάδας. Στην περιοχή Κέρκυρας – Παξών δεν υπάρχουν οικισμοί με πληθυσμό άνω των 2.000 κατοίκων που να μην εξυπηρετούνται από εγκατάσταση επεξεργασίας λυμάτων. Συνολικά λειτουργούν 12 ΕΕΛ (11 στην Κέρκυρα και 1 στους Παξούς). Τέλος στην περιοχή της Λευκάδας δεν υπάρχουν οικισμοί με πληθυσμό άνω των 2000 κατοίκων, ενώ λειτουργούν 4 ΕΕΛ.

Στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων δεν υπάρχουν συστηματικές καταγραφές της **ποιότητας της ατμόσφαιρας**. Οι κύριες πηγές επιβάρυνσης της ατμοσφαιρικής ποιότητας είναι η οδική κυκλοφορία, η λειτουργία των αεροδρομίων, η λειτουργία των σταθμών παραγωγής ενέργειας της ΔΕΗ (Αργοστολίου και Ζακύνθου), η λειτουργία των λιμανιών, οι κεντρικές θερμάνσεις, καθώς και η υπάρχουσα (περιορισμένη) βιομηχανική δραστηριότητα. Γενικά μπορεί να λεχθεί ότι η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων δεν αντιμετωπίζει ιδιαίτερο πρόβλημα ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

1.2.5 Δημογραφικά – Κοινωνικά – Οικονομικά Χαρακτηριστικά

Η ΠΙΝ περιλαμβάνει πέντε (5) **Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ)**: την ΠΕ Κέρκυρας, την ΠΕ Ζακύνθου, την ΠΕ Ιθάκης, την ΠΕ Κεφαλληνίας και την ΠΕ Λευκάδας. Η ΠΕ Κέρκυρας περιλαμβάνει τους Δήμους Κέρκυρας και Παξών, η ΠΕ Ζακύνθου τον ομώνυμο Δήμο, η ΠΕ Ιθάκης τον ομώνυμο Δήμο, η ΠΕ Κεφαλληνίας τον ομώνυμο Δήμο και η ΠΕ Λευκάδας τους Δήμους Λευκάδας και Μεγανησίου.

Σύμφωνα με στοιχεία της πρόσφατης **απογραφής πληθυσμού** του 2011, ο πραγματικός πληθυσμός της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ανέρχεται σε 224.061 άτομα και αποτελεί περίπου το 2% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Κατά την τελευταία δεκαετία (2001-2011), η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων εμφάνισε πληθυσμιακή αύξηση σε ποσοστό 5,2% σε αντίθεση με την πληθυσμιακή μείωση του συνόλου της χώρας (-0,21%). Οι περιφερειακές ενότητες με την μεγαλύτερη πληθυσμιακή αύξηση ήταν αυτές της Ζακύνθου και Λευκάδας σε ποσοστά 11,20%, και 6,25 % αντίστοιχα. Η ηλικιακή διάρθρωση του πληθυσμού της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, εμφανίζει πολλές ομοιότητες με την διάρθρωση στο σύνολο της Χώρας, γεγονός που σημαίνει ότι, όπως και η χώρα συνολικά, έτσι και η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων αντιμετωπίζει, σε μεγαλύτερο όμως βαθμό, το πρόβλημα της πληθυσμιακής γήρανσης, όπως αποτυπώνεται και στη σχετική πυραμίδα ηλικιών της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων σε σχέση με την αντίστοιχη της χώρας.

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων κατατάσσεται στις Περιφέρειες της χώρας με μέτριες προς χαμηλές **οικονομικές επιδόσεις**, ενώ παράγει το 1,8% του συνολικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της χώρας και το 0,04% της ΕΕ27 (Eurostat, 2010). Ειδικότερα, το κ.κ.ΑΕΠ της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ανέρχεται σε 18.700 ΜΑΔ (6^η καλύτερη επίδοση μεταξύ των Περιφερειών της χώρας), που αντιστοιχεί στο 87% του μέσου κ.κ.ΑΕΠ της χώρας και στο 76% του μέσου ευρωπαϊκού κ.κ. ΑΕΠ των 27 (Eurostat 2010, ΕΕ27=100).

Η ΠΙΝ συμβάλλει σε ποσοστό 1,5% στη διαμόρφωση της εθνικής ΑΠΑ στον πρωτογενή τομέα, στον δευτερογενή τομέα συμβάλλει σε ποσοστό 0,9%, ενώ στον τριτογενή στο 2% της ΑΠΑ της χώρας. Αναφορικά με την παραγωγική διάρθρωση της Περιφέρειας ως έναν από τους κυριότερους παράγοντες που επηρεάζουν τις αναπτυξιακές προοπτικές της και συντελεί στη διαμόρφωση των περιφερειακών ανισοτήτων, παρατηρείται ότι ενισχύεται η δυναμική της Περιφέρειας σε σχέση με τον τριτογενή τομέα. Η συμμετοχή του τριτογενή τομέα στην συνολική ΑΠΑ της Περιφέρειας ανέρχεται σε 89%, ενώ ο δευτερογενής και ο πρωτογενής τομέας συμμετέχουν κατά 8,6% και 2,6% αντίστοιχα. Η σημαντική συνεισφορά του τριτογενή τομέα στην συνολική ΑΠΑ αναδεικνύεται από την σύγκριση των αντίστοιχων ποσοστών σε επίπεδο χώρας (79,8%) και σε επίπεδο ΕΕ27 (73,4%).

Η εικόνα της **αγοράς εργασίας** στην ΠΙΝ, αντίθετα με το ότι συμβαίνει στο σύνολο των περιφερειών της χώρας έχει επηρεαστεί λιγότερο, και κυρίως ως προς την αύξηση της ανεργίας, από την οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008. Ειδικότερα η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων αποτελεί την μοναδική περιφέρεια της χώρας όπου κατά την περίοδο 2010-2012 κατέγραψε έστω και οριακή αύξηση της απασχόλησης, ενώ, παρά το δυσμενές οικονομικό κλίμα, ο πρωτογενής τομέας στην Περιφέρεια κατέγραψε σημαντική αύξηση των απασχολουμένων κατά 28%. Η κύρια μείωση της απασχόλησης στην ΠΙΝ έχει προέλθει από τον δευτερογενή τομέα, ενώ ακολουθεί ο τριτογενής τομέας.

Σε επίπεδο κλάδων οι σημαντικότερες απώλειες θέσεων απασχόλησης στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων καταγράφονται στον κατασκευαστικό κλάδο, ενώ ακολουθεί ο κλάδος του εμπορίου.

1.3 Συνοπτική Περιγραφή του ΕΠ

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων βρίσκεται σε ένα σημείο καμψής και επιπλέον σε μια δύσκολη, γενικότερη κοινωνικο-οικονομική συγκυρία. Χωρίς να έχει καλύψει επαρκώς τα ζητήματα της «εσωτερικής», περιφερειακής συνοχής, αντιμετωπίζει την πρόκληση μιας ποιοτικής μεταστροφής με περισσότερο εξωστρεφή χαρακτηριστικά. Με σημαντικές ελλείψεις σε βασικά ζητήματα κοινωνικής και τεχνικής υποδομής, με ένα παραγωγικό σύστημα φθίνουσας ανταγωνιστικότητας και με ανθρώπινο δυναμικό χωρίς επαρκή εφόδια, καλείται να πραγματοποιήσει ένα ποιοτικό άλμα, αξιοποιώντας στο μέγιστο δυνατό βαθμό τις σύγχρονες δυνατότητες, σε μία περίοδο γενικευμένης κρίσης, η οποία επιβαρύνεται και από άλλους ενδογενείς παράγοντες, όπως η «νησιωτικότητα».

Τα κυριότερα προβλήματα και ανάγκες που καταγράφονται για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων είναι η φθίνουσα ανταγωνιστικότητα του υφιστάμενου παραγωγικού προτύπου, η υστέρηση του ανθρώπινου δυναμικού σε προσόντα, οι συνέπειες οικονομικής κρίσης στον κοινωνικό ιστό και οι πιέσεις και περιορισμοί της νησιωτικότητας.

Με βάση λοιπόν τα παραπάνω, σημαντικές αναφορές και βασικές συνιστώσες της νέας αναπτυξιακής στρατηγικής της ΠΙΝ είναι η επανάκτηση της «ελκυστικότητάς» της, που αφορά κατά κύριο λόγο το παραγωγικό σύστημα, η οποία μπορεί να επιτευχθεί σταδιακά μέσω της στρατηγικής για την «έξυπνη» εξειδίκευση της Περιφέρειας» και η διασφάλιση της «βιωσιμότητάς» της, που παραπέμπει κυρίως στις συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού με τις ιδιαιτερότητες που δημιουργεί η νησιωτική φυσιогνωμία, στη περιβαλλοντική αειφορία, αλλά (με βάση τα νέα δεδομένα) και στη θωράκιση του κοινωνικού ιστού, μέσα από την προώθηση άλλων επιμέρους στρατηγικών.

Οι δύο αυτοί πυλώνες προδιαγράφουν τις επιδιώξεις της νέας αναπτυξιακής στρατηγικής της Περιφέρειας, που αποτυπώνονται στους παρακάτω γενικούς στρατηγικούς στόχους:

1. Διαφοροποίηση του παραγωγικού συστήματος και προτύπου στην κατεύθυνση της «έξυπνης εξειδίκευσης».
2. Ενίσχυση του κοινωνικού ιστού, με γνώμονα την παροχή «ίσων ευκαιριών».
3. Διαχείριση του περιβάλλοντος και του χώρου, στην κατεύθυνση της βιωσιμότητας.

Αναγκαία προϋπόθεση για την προώθηση όλων αυτών αποτελεί η αναβάθμιση των ικανοτήτων της δημόσιας διοίκησης, μέσα από την οργανωτική και θεσμική αναδιάρθρωση και την ποιοτική βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού της, που αποτελεί «οριζόντιο» εθνικό στόχο.

Τα παραπάνω αποτυπώνονται στον κεντρικό Αναπτυξιακό Στόχο για το 2020, που είναι η **«Βιώσιμη ανάπτυξη με ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και ελκυστικότητας της ΠΙΝ, μέσα από την αξιοποίηση της οικονομίας της γνώσης, του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού αποθέματος»**, προκειμένου να αυξηθεί η απασχόληση και η ευημερία των πολιτών, και με συνοπτικό και περιεκτικό τρόπο περιλαμβάνονται στο νέο αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας, που είναι να καταστούν τα **«Ιόνια Νησιά, Ελκυστικός Προορισμός και Βιώσιμος Τόπος»**.

Το υπό εξέταση ΠΕΠ διαρθρώνεται σε 5 βασικούς άξονες προτεραιότητας (και επιπλέον δύο άξονες προτεραιότητας που σχετίζονται με την τεχνική βοήθεια), οι οποίοι σχετίζονται με 9 Θεματικούς Στόχους (ΘΣ). Ακολούθως δίνεται συνοπτικά η ανωτέρω διάρθρωση.

- **Άξονας Προτεραιότητας 1:** Ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας με ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας και των ΤΠΕ
  - ΘΣ 1: «Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας»,
  - ΘΣ 2: «Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών» και
  - ΘΣ 3: «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων».
- **Άξονας Προτεραιότητας 2:** Προστασία του Περιβάλλοντος και Αειφόρος Ανάπτυξη
  - ΘΣ 4: «Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς»
  - ΘΣ 5: «Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων» και
  - ΘΣ 6: «Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων»
- **Άξονας Προτεραιότητας 3:** Ενίσχυση υποδομών μεταφορών
  - ΘΣ 7: «Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων».
- **Άξονας προτεραιότητας 4:** Ενίσχυση υποδομών εκπαίδευσης, υγείας και πρόνοιας
  - ΘΣ 9: «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων» και
  - ΘΣ 10: «Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση»
- **Άξονας προτεραιότητας 5:** Κοινωνική ένταξη και καταπολέμηση διακρίσεων
  - ΘΣ 9: «Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων».

1.4 Εναλλακτικές δυνατότητες για την επίτευξη των στόχων του ΕΠ

Η αξιολόγηση εναλλακτικών δυνατοτήτων για την επίτευξη των στόχων του ΕΠ, πραγματοποιήθηκε με ένα ισορροπημένο μίγμα επιχειρησιακών και περιβαλλοντικών κριτηρίων, οδηγώντας στην επιλογή εκείνης της δυνατότητας που εξασφαλίζει τη μεγαλύτερη περιβαλλοντική συμβατότητα, μαζί με σημαντική επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα. Στο πλαίσιο της ΣΜΠΕ, αξιολογούνται ως διαμορφωμένες εναλλακτικές δυνατότητες, κυρίως οι προτάσεις που προέκυψαν από την εκτενή διαβούλευση, στο πλαίσιο εφαρμογής της αρχής της εταιρικής σχέσης. Οι εναλλακτικές δυνατότητες αναφέρονται στο επίπεδο της στοχοθεσίας και αυτό της συνέχισης του τρέχοντος προγράμματος της ΠΙΝ. Εξετάσθηκε επίσης εκτενώς και αξιολογήθηκε η μηδενική εναλλακτική λύση.

1.5 Συσχέτιση του ΕΠ με τις εθνικές περιβαλλοντικές προτεραιότητες

Το υπό μελέτη ΕΠ συσχετίζεται θετικά με τις εθνικές περιβαλλοντικές προτεραιότητες. Στο Κεφ.3 περιγράφονται συνοπτικά οι πολιτικές που αφορούν στη βιοποικιλότητα, τις προστατευόμενες περιοχές, τους υδατικούς πόρους, το έδαφος, την ατμόσφαιρα, το χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, την κλιματική αλλαγή, την πολιτική προστασία και την πρόληψη περιβαλλοντικών κινδύνων και την ενέργεια και ακολούθως εξετάζεται η συμβατότητα του υπό μελέτη ΕΠ με τις πολιτικές αυτές. Από την ανάλυση προκύπτει ότι το υπό μελέτη Πρόγραμμα είτε συσχετίζεται θετικά με τις πολιτικές αυτές είτε δε συσχετίζεται καθόλου. Δεν προέκυψε σε καμία περίπτωση αρνητική συσχέτιση.

Επίσης εξετάστηκε η συσχέτιση του Προγράμματος με άλλα σχέδια ή προγράμματα. Συγκεκριμένα εξετάστηκαν το Γενικό και Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Ιονίων Νήσων και η αναθεώρησή του, τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, τη βιομηχανία, τον τουρισμό και τις υδατοκαλλιέργειες, η Εθνική Στρατηγική Λιμένων 2013 – 2018, ο Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης Αποβλήτων και τα Σχέδια Διαχείρισης των Υδατικών Διαμερισμάτων στα οποία εκτείνεται η ΠΙΝ. Από την ανωτέρω εξέταση δεν προέκυψε καμία αρνητική συσχέτιση με το υπό μελέτη ΠΕΠ. Σε κάποια σχέδια εντοπίστηκαν θετικές συσχετίσεις, ενώ σε κάποια άλλα δεν εντοπίστηκαν συσχετίσεις.

1.6 Εκτίμηση και αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Η εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την υλοποίηση του ΕΠ, καταλήγει στον εντοπισμό ορισμένων, *περιορισμένης έντασης και έκτασης*, πιθανών επιπτώσεων, ενώ παράλληλα αναγνωρίζει τις αναμενόμενες βελτιώσεις σε ορισμένους τομείς από την υλοποίηση των περιβαλλοντικών δράσεων του ΕΠ. Τα κυριότερα σημεία της εκτίμησης, συνοψίζονται ως εξής:

- Δεν εντοπίζονται τάσεις περιβαλλοντικής επιδείνωσης σε στρατηγικό επίπεδο, προερχόμενες από τους γενικούς και ειδικούς στόχους του ΕΠ, γεγονός που εν μέρει οφείλεται στην ουσιαστική συμμετοχή των περιβαλλοντικών κριτηρίων κατά την αξιολόγηση των εναλλακτικών δυνατοτήτων.
- Ορισμένες επιπτώσεις εκτιμάται ότι είναι πιθανόν να προέλθουν από την υλοποίηση επιμέρους παρεμβάσεων που σχετίζονται με την ανάπτυξη του οδικού δικτύου και τα έργα αναβάθμισης ή επέκτασης λιμένων και εν γένει με τα προβλεπόμενα έργα υποδομής, σε παράγοντες της βιοποικιλότητας, της χλωρίδας και του τοπίου.

Ως γενικό συμπέρασμα της μελέτης προκύπτει ότι για το σύνολο των εξεταζόμενων περιβαλλοντικών παραμέτρων (Βιοποικιλότητα – Χλωρίδα – Πανίδα, Ύδατα, Έδαφος – Τοπίο, Χρήσεις γης, Πολιτιστικό περιβάλλον, Ατμόσφαιρα, Κλίμα, Πληθυσμός, Υγεία, Περιουσία, Ενέργεια, Μεταφορές) αναμένονται θετικές μεταβολές από την εφαρμογή του υπό μελέτη ΠΕΠ, ενώ το σύνολο των αρνητικών επιπτώσεων που εντοπίστηκαν είναι χρονικά και τοπικά περιορισμένες, δεν παρουσιάζουν στρατηγικό χαρακτήρα και είναι αντιμετωπίσιμες στη φάση των περιβαλλοντικών αδειοδοτήσεων των επιμέρους έργων που προβλέπονται από το ΠΕΠ.

1.7 Αντιμετώπιση και παρακολούθηση των επιπτώσεων

1.7.1 Μέτρα αντιμετώπισης των επιπτώσεων

Τα προτεινόμενα μέτρα αντιμετώπισης των επιπτώσεων, εστιάζουν στην προληπτική δράση, ώστε να αποφευχθεί εκ των προτέρων η εμφάνιση τάσεων περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Τα βασικότερα σημεία είναι:

- Για τις παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 1, προτείνεται η επιλογή κατάλληλων κριτηρίων υλοποίησης, που θα διασφαλίζουν την προώθηση περιβαλλοντικά συμβατών επενδύσεων. Επίσης, προτείνεται η περαιτέρω προώθηση της διάστασης της οικολογικής αποτελεσματικότητας στις ενισχυόμενες επιχειρήσεις, κυρίως διαμέσου της ενθάρρυνσης για υιοθέτηση πρακτικών «πράσινης επιχειρηματικότητας», «πράσινου γραφείου», επαύξησης της ενεργειακής αποτελεσματικότητας, ορθολογικότερης χρήσης πρώτων υλών και περιορισμού των αποβλήτων.
- Για τις παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 2, προτείνεται η περαιτέρω ενίσχυση των δράσεων που οδηγούν στην προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας της ΠΙΝ, ο αναπροσανατολισμός των πόρων που προορίζονται για την προστασία των υδατικών πόρων σε περισσότερες δράσεις και παρεμβάσεις διαχειριστικού χαρακτήρα και λιγότερα σε έργα τεχνικής υποδομής και η βελτίωση των πρωτογενών παραγόντων του αστικού περιβάλλοντος, όπως η αναλογία του κατά κεφαλήν πρασίνου και η ανάδειξη των περιβαλλοντικών ιδιαιτεροτήτων της ταυτότητας των περιοχών.
- Για τις παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 3 προτείνονται κατάλληλα μέτρα ιεράρχησης και επιλογής της χωροθέτησής τους, ώστε να ελαχιστοποιούνται οι τάσεις περιβαλλοντικής υποβάθμισης, ενώ παράλληλα προτείνεται η διασφάλιση, μέσω κατάλληλων επιλογών κατά την υλοποίηση του ΕΠ, της διατροφικότητας των μεταφορών και της στροφής του μέγιστου δυνατού ποσοστού του μεταφορικού έργου προς οικολογικά αποτελεσματικότερα μέσα.

1.7.2 Παρακολούθηση επιπτώσεων

Για την παρακολούθηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον, προτείνεται ένα σχήμα τριών επιπέδων:

- Στο πρώτο επίπεδο, προβλέπεται η καταγραφή ορισμένων κρίσιμων δεικτών σε ετήσια βάση και η σύνδεση των μεταβολών τους με την έως τότε πορεία υλοποίησης του ΕΠ. Οι κρίσιμοι δείκτες αναφέρονται κυρίως στην ποιότητα του αέρα, την κατάληψη φυσικών εδαφών από έργα του ΕΠ, την παραγωγή αστικών αποβλήτων κ.ά. Η συλλογή των στοιχείων για τους υπό παρακολούθηση δείκτες θα γίνεται από την Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος και την Αρχή Συντονισμού Δράσεων Περιβάλλοντος, με χρήση στοιχείων από θεσμοθετημένους μηχανισμούς περιβαλλοντικής παρακολούθησης (όπως π.χ. Επιθεωρητές Περιβάλλοντος, υπηρεσίες για μετρήσεις ποιότητας αέρα, θορύβου κλπ), η υποστήριξη λειτουργίας των οποίων χρηματοδοτείται επίσης από το ΠΕΠ.
- Στο δεύτερο επίπεδο, προτείνεται η ευρύτερη παρακολούθηση των περιβαλλοντικών μεταβολών στην Περιφέρεια, μέσω μιας ετήσιας έκθεσης που θα καταγράφει και θα αναλύει τις μεταβολές σε ένα ευρύτερο σύνολο περιβαλλοντικών μεταβλητών.
- Τέλος, στο χρονικό σημείο υλοποίησης του 80% του ΕΠ, προτείνεται μια λεπτομερής αποτίμηση των περιβαλλοντικών μεταβολών που έχουν επέλθει και η διάγνωση της αναγκαιότητας ή μη για ανάληψη διορθωτικών δράσεων. Το χρονικό σημείο επιλέγεται ώστε αφενός να έχει ολοκληρωθεί η υλοποίηση ενός

σημαντικού τμήματος του προγραμματισμού και αφετέρου να υπάρχουν περιθώρια για ανάληψη επανορθωτικών μέτρων, εάν κάτι τέτοιο προκύψει ως αναγκαίο.

Η ολοκλήρωση της ΣΜΠΕ, ακολουθείται από τη διαδικασία διαβούλευσης και την αξιολόγηση της μελέτης, ενώ τα αποτελέσματα των διαδικασιών αυτών αναμένεται να οδηγήσουν στην έγκριση της ΣΜΠΕ. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι το σημαντικότερο τμήμα των ευρημάτων της ΣΜΠΕ, αλλά και της διαβούλευσης με τους εταίρους έχει ήδη ενσωματωθεί στο ΕΠ, εκτιμάται ότι οι διαφοροποιήσεις που θα προκύψουν ως αποτέλεσμα της πιο πάνω έγκρισης, θα είναι περιορισμένης έκτασης.